
Visser in de stad

Reageren: jaap@kickcultgevers.nl

Schone schijn en jantjes-van-leiden

Een zeemanslied van Rumor di Mare, het leukste koor van Leiden, schalt vrijdagmiddag over het Galgewater bij de wederdoop van 'Jantjes van Leiden'. Rudie Kagie heeft zijn dertig jaar oude boekje over de markante Kweekschool voor Zeevaart aan het Noordeinde grotendeels herschreven en daar is bij Ginkgo in Leiden een nieuwe uitgave met harde kaft van gemaakt. Aardig documentje, interessant verhaal over een boeiend stukje Leiden.

Op de plek waar in de zeventiende eeuw hoogstwaarschijnlijk de molen van de familie van Rembrandt van Rijn stond, werd in 1879 met tromgeroef en trompetgeschal het nieuwe onderkomen van de succesvolle kweekschool voor de Jantjes van Leiden geopend. Het ferme gebouw kreeg de naam Prins Hendrik op de gevel, omdat de broer van Koning Willem III het beste voor had met deze reddingsboei voor het jeugdige gajes uit de hopeloze achterbuurten van een stad op z'n retour.

Leiden was na het failliet van de lakenindustrie ten prooi gevallen aan leegloop en verloedering en in tijden van cholera heerste in de krochten van de stad uitzichtloosheid. Omdat de vrij- en eigenzinnige dominee Abraham Rutgers van der Loeff zich bekommerde om de shooters in de goot van de samenleving kreeg Leiden zijn kweekschool voor 'scheepsjongens en ligte matrozen van 's rijks zeemagt'. Voortschrijdend inzicht veranderde de kijk van Vrij Nederland-coryfee Rudie Kagie op de lotgevallen van de Leidse Zeevaartschool die niet alleen van zijn opleidingsrol werd ontheven, maar in de jaren zeventig zelfs het loodje leek te zullen leggen. Want wansmaak van politici en stadsplanologen leidde bijna tot een City Ring die voorzag

in brede stroken asfalt dwars door historisch Leiden.

Maar de sloperskogel scheerde godzijdank rakelings langs de Kweekschool en dit nijverheidspaleis in neorenaissancestijl werd uiteindelijk zelfs grondig gerestaureerd en doet nu dienst als kantoor van vermaarde advocaten. Met vrolijk rumoer wordt de herziene biografie van de Kweekschool deze vrijdagmiddag gepresenteerd. Ze is een aanwinst voor de stad die deze zomer trouwens wordt overspoeld door culturele uitspattingen. Grotendeels heeft dat van doen met de viering van 100 jaar De Stijl, de kunstzinnige vrijheidsbeweging die een eeuw geleden vanuit Leiden in het offensief ging. Met Kagies Kweekschoolboek onder de snelbinders fiets ik nog even over het Pieterskerkhof waar De Lakenhal van de nood een deugd heeft gemaakt. Het Stedelijk Museum in verbouwing exposeert hier in de open lucht en de aan De Stijl verwante werken geven het hart van de stad een kleurige aanblik.

Op weg naar huis ook nog even over de Hooglandse Kerkgracht waar de expositie Raakvlakken van Beelden mij minder bevalt. Hier hebben samenstellers én kunstenaars zich er in mijn ogen met jantjes-van-leiden van afge maakt. En dat dit gezegde niets van doen heeft met de matroosjes van de Leidse Kweekschool, maar met de zaagladde mootprater Jan Beukelszoon van Leiden, een wederdoper uit de zestiende eeuw, weet ik dan weer dankzij Rudie Kagie.

Jaap Visser

